

tegen betaald parkeren te zijn, gezien de teneur van Er zijn bewoners die de redactie er van verdenken. veronttruste wijkbewoners, voor- en tegenstanders. raad en de redactie van de wijkkrant ontvingen van Zandberg-Oost blijkt wel uit de reacties die de wijk-Dat dit onderwerp de gesprekken bezighoudt in klantbordgroep. Wordt dus zeker nog vervuld. opgeroepen om mee te denken in de vorm van een Voor dit laatste deel zullen wijkbewoners worden de voorbereidende werkzaamheden in de wijk zelf. defenitieve besluitvorming in de gemeenteraad en bestaat uit twee onderdelen: voorbereiding van de dio 2019 gaat de volgende fase van start. Deze is voor dit dossier nu formeel afgesloten. Me- De planfase in het kader van het wijkplanproces gemeente de ingeslagen weg gewoon blijft volgen. zeker verschillen. Vooralsnog lijkt het erop dat de De meningen van wijkbewoners zullen daarover ligheid en leefbaarheid. Maar is dat het geval? dat er sprake is van een gebrek aan verkeersvei-onderbouwen, namelijk als gconstateerd wordt gemeente kan dat ook nog op een andere manier nitef besluit van het College van B&W. Maar de Geen keiharde onderbouwing dus voor een def-

Vervolg Parkeerbeleid/ingekomen brieven

De Groene Weg
BIOLOGISCHE SLAGERIJ
voor't goede leven

Voor Biologisch vlees moet u op Ginnekenweg 1 in Breda zijn

- 100% Biologisch • 99% Glutenvrij
- 98% Klantvriendelijk personeel en
- 97% Van onze klanten sparen mee met ons spaarsysteem

Ginnekenweg 1, Breda, (076) 522 87 88, breda@degroeneweg.nl

(Vervolg van pagina 1)

de artikelen. De redactie volgt hier echter het spoor van de wijkraad, die zich neutraal opstelt gegeven de grote meningsverschillen. De informatie in de wijkkrant wordt aangeleverd door de op dit dossier actieve werkgroep uit Zandberg-Oost die wél akkoord wil gaan met betaald parkeren, zij het onder voorwaarden.

Van de Wijkraad

De wijkraad vergadert altijd op woensdagavond in Gemeenschapshuis de Zandberg.

De eerstvolgende vergaderingen vinden plaats op 10 april en 22 mei. Aanvang: 20.00 uur.

U bent van harte welkom! Verslagen van wijkraadvergaderingen en alle voorgaande edities van de wijkkrant kunt u nalezen op de website van de wijkraad: www.zandbergbreda.nl

Herhaalde oproep boek Oorlog Letta Karskens

Beste lezer,

In het vorige wijkblad heb ik verteld dat ik bezig ben met een boekje over de wijk Zandberg in de tweede wereldoorlog en ten tijde van de bevrijding. Ik heb toen een oproep gedaan: wie weet er nog iets uit die tijd en wie heeft er nog voorwerpen of foto's uit de jaren. Hierbij wil ik de lezers bedanken die hebben gereageerd.

Intmiddels ben ik al flink gevorderd met mijn verhaal. Het boek zal gaan over De Vlucht, verduistering en schuilkelders, distributie, het wel en wee in huisgezinnen, krant en radio, de vervolging van Joden uit onze buurt en de helden en heldinnen in onze directe om-

een parkeerdruk van 'slechts' 81%. in de 2 wijken eind 2018 heeft als uitkomst echter algemeen boven de 90% uitkomt. Het onderzoek Men spreekt daarvan als de parkeerdruk in het parkeerdruk in de wijk substantieel te hoog is. onderbouwen, moet kunnen aantonen dat de toewijzing betaald parkeren juridisch te kunnen is sowieso nodig omdat de gemeente, om een in Zandberg-Oost en Sportpark. Dit onderzoek de gemeente eind 2018 een verkeersonderzoek parkeerdruk in de wijk. Daartoe organiseerde afhankelijk van de feitelijk gconstateerde worden verstrekt? Een besluit daarover is mede Oost de garantie dat ook 'tweede vergunningen' een van de belangrijkste vragen: krijgt Zandberg-getrokken. De werkgroep kreeg geen antwoord op januari, maar harde conclusies zijn er nog niet Dat overleg vond inderdaad plaats en wel op 22 conclusies wel bekend zouden zijn. uit Zandberg-Oost en dat kort daarna definitieve de werkgroep leefbaarheid en verkeersveiligheid zou plaatsvinden tussen de gemeente Breda en aankondiging dat er in januari opnieuw overleg in het vorige nummer eindigden we met de

KOOKSTUDIO
Kookworkshops en Kookcursussen in de buurt

Diverse activiteiten voor Kookgroepen en Kinderen

Kijk op www.kookikook.nl
of bel Joyce 06 41 89 97 30 voor info

geving. Ook is er aandacht voor de angstige laatste oorlogsmaanden en natuurlijk voor de bevrijding.

Heel graag wil ik opnieuw een oproep doen:

- Wie heeft er nog informatie of spullen zoals distributiebonnen of foto's uit die tijd? Die krijgt u natuurlijk terug.
- Wie weet of er in die jaren duivenhouders waren in de wijk en kan daar iets over vertellen?
- Wie heeft in die jaren bij de geboorte de naam gekregen van iemand van het Koninklijk Huis, of kent iemand die zo is vernoemd?
- Wie weet er iets over de familie van René Tijssen, verzetsstrijder die woonde aan de Wethouder Romboutstraat?
- Wie heeft nadere informatie over de familie Adank die woonde op de hoek Molengrachtstraat (nu: Generaal Maczekstraat) en Tennisstraat? Zij hadden daar een slagerij.

Ik ben blij met alle informatie.
U kunt mij bereiken op mijn huisadres: Generaal Maczekstraat 51, 076-5211940 / 06-45510987, wkarskens@ziggo.nl

Letta Karskens

Buurtfeest Hyacintplein in teken van Frankrijk

De datum van het jaarlijkse buurtfeest op het Hyacintplein is bekend. Het is zaterdag 29 juni en het thema is: Frankrijk. Binnenkort meer informatie (ook over de vorige buurtfeesten) op: www.buurtfeestzandberg.nl

Verkoop
Service
Verhuur
Carsharing

info@altijdalentekinderopvang.nl www.altijdalentekinderopvang.nl

• Hoofdstigting en postadres: Ginnekenweg 327 • 4835 NB Breda • 076 5600618
• Tweede vestiging • Wilhelminapark 2 • 4818 LS Breda • 076 5220830

ienova
rondom zwangerschap
Kinderwens?
In verwachting?
Wij verwachten u!

Iedere zwangerschap is uniek! En verdient persoonlijke zorg. Verloskundige Ineke Oomens heeft haar praktijk bij u in de buurt. Bel gerust voor een afspraak of advies 06 51 00 77 69.

Wilhelminapark 9, 4818 LS Breda • www.ienova.nl • info@ienova.nl

Grote belangstelling voor campagne 'Wonen met Gemak'.

De wijken Zandberg Oost en -West hebben samen 5200 inwoners. Daarvan zijn er 600 die 65 jaar of ouder zijn (11,5%). De voorspelling is dat dat er over 15 jaar 950 zijn (ruim 18%). Bijna 1 op de 5 inwoners dus. Nog wat cijfers: bewoners van 85+ hebben nu nog gemiddeld 10 mantelzorgers om hen heen in de leeftijd van 50-65 jaar, maar in 2040 zijn dat er nog maar 4!

De verwachting is dat tegen die tijd het aantal 'een-zame ouderen' met meer dan 50% toeneemt. Alle reden voor de gemeente Breda dus om in samenwerking met de wijkraden een campagne op touw te zetten om samen met bewoners na te gaan hoe je op oudere leeftijd toch langer zelfstandig kunt wonen. Want: "een slimme senior is op de toekomst voorbereid".

De startbijeenkomst van de campagne voor de wijken Zandberg en Sportpark in Gemeenschapshuis de Zandberg was in ieder geval een daverend succes met rond de 160 belangstellenden. Deze eerste oriënterende bijeenkomst wordt in de komende maanden gevolgd door een serie themabijeenkomsten: workshop Positieve Gezondheid (15 mei), Comfortabel en veilig blijven wonen in mijn koopwoning (11 maart, 29 maart, 8 april) of koopappartement (10 april), Blijven wonen in mijn huurwoning of verhuizen? (12 april), Zorg, hulp en inkomensvoorzieningen in Breda (18 maart, 15 april), Gezond en Vitaal: blijf vitaal en in balans (3 april), Veilig en praktisch wonen met dementie (28 maart), Wonen in je eentje (21 maart, 1 april), Toegankelijke buitenruimte (29 mei), Blijf veilig en mobiel, iedereen veilig op straat (12 juni), veiligheid (17 april).

Cryon
schoonheidssalon

1990 - 2015

25 JAAR

Wilhelminapark 46
4818 SN Breda
T (076) 520 43 42
contact@cryon.nl
www.cryon.nl

De zaal stemt massaal

Ook kunt u zich aanmelden voor een gratis woon-scan: advies over mogelijke woningaanpassingen. Voor meer informatie, aanvangstijden en aanmelden kunt u bellen: 076-5251502 of mailen: voorlichtingbreda@wonenmetgemak.nl

Voortgang 125 jaar Wilhelminapark

De oproep aan wijkbewoners om mee te denken over activiteiten in het kader van 125 jaar Wilhelminapark in 2020 heeft wel iets opgeleverd. Maar liefst 5 bewoners uit Zandberg-Oost meldden zich aan. Samen met ook nog 5 bewoners van Sportpark is er nu een werkgroep geformeerd die plannen gaat ontwikkelen en uitwerken. Bijvoorbeeld door te kijken naar verbindingen die gemaakt kunnen worden met actuele thema's zoals bijvoorbeeld Klimaat of met geplande werkzaamheden zoals rioleringswerkzaamheden rond het park.

Wil je meedoen? Dat kan nog steeds. Aanmelden kan bij projectleider Ellen van 't Geloof: ec.van.t.geloof@breda.nl of 0630050865.

Buiten Beter-app

Constaeteer je een probleem in jouw straat of wijk? Dan is er een snelle manier om dat te melden bij de gemeente via de Buiten Beter-app, een applicatie voor je smartphone. Kijk op www.buitenbeter.nl

Wie helpt de Hartstichting?

Schreften, telefoon: (076) 888 40 87.
voor de week van 7-13 april. Aanmelden kan bij Paul
De Hartstichting zoekt collectanten in Zandberg-Oost

DE GOUDEN CIRKEL

Alle wijkbewoners zijn van harte welkom!

Waterstraat 5.
mei van 19.00-20.00 uur in de Avenue,
De bijeenkomst vindt plaats op 27
'Ons Cultureel Erfgoed nabij';
een publicatie in het kader van de reeks
N.a.v. de conferentie verschijnt ook een boek over de wijk,
Belcrum en Heuvelkwartier onze wijk al vooringen.
Het is deel 4 van een reeks conferenties, waarin Hoge Vugt,
De wijkraden komen ook zelf aan het woord.
Zandberg-Oost en -West en de makers van deze wijkkrant.
bijeenkomst vindt plaats in overleg met de wijkraden
ruimte en de opbouw en de sociale ontwikkeling. De
kundige ontwikkeling ervan, de inrichting van de openbare
aan de geschiedenis van de wijk, de unieke stedenbouw-
Op de conferentie wordt onder meer aandacht geschonken
de stad als cultureel erfgoed.
eigenijds Breda') is een eigentijds discussieplatform over
De Gouden Cirkel (sinds 1996 'het historisch geweten van
Het betreft Zandberg-Oost en Zandberg-West.
sche ontwikkeling van de Bredase wijk Zandberg;
De Gouden Cirkel een conferentie over de de unieke organi-
Op 27 mei gaat het gebeuren: dan organiseert Stadsmaatschappij

Komt dat zien: Gouden Cirkel conferent en schrift over de wijk Zandberg

Zomaar een straat in Zandberg-Oost:

Een verhaal schrijven over de Hortensiastraat kan natuurlijk niet zonder een interview met Jan-Peter van Keep (57, bedrijfstrainer van beroep met kantoor aan huis), wiens opa bijna een eeuw geleden de straat plaveide en aan beide zijden van de straat de woningen bouwde. Als nazaat kent Jan-Peter, geboren Bredanaar, zijn geschiedenis, al moet hij af en toe partner Lemke te hulp roepen voor de juiste jaartallen. Hij woont inmiddels alweer 27 jaar in de woning op nummer 20. Dat hij hier ooit terecht zou komen was beslist geen toeval. Jan-Peter: *“mijn opa kocht destijds van de gemeente Teteringen een stuk land van 60 ha. met daarop een oude boerderij aan de Koninginnestraat waarin hij een houtzagerij vestigde en daarnaast een grote opslagloods bouwde. Daarna is hij huizen gaan bouwen in de wijk, onder andere in de Tulpenstraat, Wethouder Romboutstraat, Hyacinthplein en Hortensiastraat. Ook dit huis waarin ik nu woon is door hem gebouwd. Toen ik vele jaren later met mijn vader door de wijk reed, wees hij mij op nummer 20. Het was toen zijn eigendom en verhuurd aan mevrouw Ter Veer. Ik heb toen gezegd: als je het verkoopt, verkoop het dan aan mij”*. En zo geschiedde uiteindelijk in 1991.

Dat is toch een mooi verhaal, Jan-Peter is dan ook niet van plan om te vertrekken. En mocht dat ooit zo ver komen dan zal een van zijn drie kinderen de Van Keep-geschiedenis in de Hortensiastraat wel levend houden. Na het overlijden van zijn vader kocht Jan-Peter van de overige erfgenamen ook het terrein met de opslagloods. In 2016 werden de opstallen gesloopt en liet hij 31 garageboxen bouwen. Ook dit terrein zal wel in de familie blijven. Zijn vader hield hem immers al voor:

Deze steen is te vinden in de buitenmuur van de woning op de hoek Hyacinthplein-Weth. Romboutstraat.

Jan-Peter met hond Bindie

‘als jij goed zorgt voor dit terrein zorgt dat terrein goed voor jou’!

Wonen in de Hortensiastraat doet hij nog steeds met groot plezier. Heel veel is er in de 27 jaar dat hij er woont niet veranderd in en aan de straat, al hoort hij inmiddels niet meer tot de jongsten. Hij is blij dat de bewoners in 1978 voor de huidige inrichting kozen en er geen woonerf van maakten. Hij heeft maar twee minpuntjes: de eerste is dat hij niet meer af en toe gezellig kan buurten en een borreltje drinken met zijn oude overbuurvrouw mevrouw de Kort. De tweede is dat alle daken aan de overzijde van de straat inmiddels zijn voorzien van een fraaie opbouw. Daarom kan hij vanuit zijn huis jammer genoeg de toren van de Grote kerk niet meer zien. Jan-Peter is zelf niet erg actief in de organisatie van activiteiten in de straat, “maar de omgang met de overige straatbewoners is prettig, nog steeds lopen de mensen vrij gemakkelijk bij elkaar binnen.

Klassieke Burenhulp

Dat laatste wordt beaamd door andere bewoners, waaronder Marianne Gillis (74) die al vanaf 1970 op nummer 7 in de Hortensiastraat woont. Maar vanaf 1961 kwam ze er al vaak toen de oude heer Bielars (van de gelijknamige kolenhandel in de Wilhelminastraat) daar nog woonde: Tot 1986 woonde zij er met hem samen, “maar toen ik hier kwam wonen was ik de jongste, nu de op één na oudste”. Ook zij zegt dat er, behoudens de inrichting, nauwelijks iets is veranderd in de straat, al is de slagerij van Doms (voorheen van Zalinge) op de hoek van de Wethouder Romboutstraat verdwenen. De mensen

Hortensiastraat

kennen elkaar hier en helpen elkaar onderling. Dat deed zij vooral ook zelf: *“bij de een paste ik op het huis, bij de andere haalde ik de kinderen van school en bij weer een ander voerde ik de kippen en paste ik op de kat”*. Marianne zelf was lange tijd actief voor de EHBO, waarvan zij onlangs afscheid nam. Het leverde haar het lidmaatschap op in de Orde van Oranje-Nassau. En natuurlijk kan een verhaal over de Hortensiastraat niet zonder ook de oudste bewoonster Nelleke Weijers (91) aan het woord te laten. Zij woont er op huisnummer 2 vanaf 1968. Haar man Frans, ijsmeester van het Hyacinthplein en een straat-icoon, overleed vorig jaar. Dat maakt het leven er voor haar niet gemakkelijker op, maar gelukkig vindt zij van alle kanten steun van mensen in haar omgeving. Nelleke: *“het is een hele fijne straat en ik krijg hulp van alle kanten. Ik heb familie in een klein dorp waar de mensen elkaar kennen, maar ook zij zeggen dat het zelfs daar niet zo gaat als hier in de straat”*. Bij hun 50-jarig huwelijk maakten straatbewoners een ereboog van plastic bloemen, zoals ze ook voor een bloemenhulde zorgden toen een van de bewoners 2 Nigeriaanse kinderen adopteerde.

De gezelligste straat van Nederland

De Kassa-test kan beginnen

Wie je ook spreekt in de straat: het is voortdurend hetzelfde liedje. Het is er gezellig en er is sprake van grote saamhorigheid. Dat bleek ook in 2013, toen het consumentenprogramma Kassa op zoek ging naar ‘de gezelligste straat van Nederland’ die mee wilde doen aan een test. Op initiatief van Marianne Gillis meldde de straat zich aan. De Hortensiastraat werd gekozen en mocht

In de periode tussen 1920 en 1930 werden geleidelijk en in gedeelten de straten met riolering rond het Hyacinthplein aangelegd, waaronder dus ook de Hortensiastraat. In 1924 kreeg de straat, toen nog onderdeel van de gemeente Teteringen, zijn huidige naam. Drie jaar later werd de straat door de annexatie van 1927 bij Breda gevoegd. In 1930 werden de Hortensiastraat en omliggende straten door de toenmalige particuliere eigenaren, bouwondernemingen Van der Sande en Van Keep ‘om niet’ overgedragen aan de gemeente Breda. Maar gebouwd werd er wel. Zo werden de even nummers in de Hortensiastraat tussen 1930 en 1935 gebouwd door Van Keep. De bewoners van de Hortensiastraat (79%) verklaarden zich in 1978 akkoord met het door het Buurtcomité Zandberg ontworpen buurtplan en de afzonderlijke nieuwe straatplannen voor de hele buurt. Zij wilden echter géén woonerf, maar een aangepaste herbestrating met parallelle parkeerhavens.

Bronnen: De straten van Breda/G. Otten, Buurtboek van rozen en hyacinten, een bloemlezing/Sectie D Zandbergse Boekstichting.

meedoen aan een test van schoonmaakdoekjes. Gedurende 6 weken moesten bewoners, waarvan er een groot aantal deelnam, de kwaliteit van schoonmaakdoekjes uitproberen en daar een waardering aan geven. Bij de start werden er in de straat tv-opnames gemaakt en het resultaat werd gepresenteerd in de uitzending van Kassa.

Maar daarmee is het nog niet klaar, want elk jaar in september organiseren Rico en Kim, die in het voormalige christelijk gereformeerde kerkje op nummer 4 wonen, een drukbezochte straatbarbecue. En Nicolien van Roon die (nog) op nummer 22 woont installeerde en beheert de Hortensiastraat-app.

1965 50 jaar 2015

DE VYVER
SLIJTERIJ WIJNHUIS

Karin & Erik Bogers
Koninginnenstraat 114
www.wijnhuisdevijver.nl

Qprint BRED
LONKA / VOF / ZONDAAL

Generaal Maczekstraat 19
4818 BT Breda
T. + 31 (0)76 888 25 55
E. info@qprintbreda.nl
W. www.qprintbreda.nl

STUDIOBAKERS®
GRAFISCHE VORMGEVING

Sjef Bakers

Tulpenstraat 2 | 4818 GV Breda
Telefoon (076) 565 34 33 | Mobiel 06 25 09 64 57
sjef@studiobakers.nl | www.studiobakers.nl

ROGGEBAND & ACCURAAT
DRUKKERIJ | PRINT

Schrevelstraat 4 | 4835 BC Breda | (076) 56 14 687
drukwerk@roggeband.eu | www.roggeband.eu

Kunstwijk Zandberg

OPROEP aan Zandbergse kunstenaars
Wie helpt Lonka na 100 jaar weer in de schijnwerpers te zetten?

Wie de geschiedenis van Zandberg-Oost een beetje kent weet dat in de huidige Minister Nelissen straat ooit de snoepjesfabriek ‘de Lonka’ was gevestigd. Snoepjes van caramel (gebrande suiker) wel te verstaan. Wie daar tussen 1926 en 1965 in de buurt woonde zal zich de zoete geuren rond de fabriek zeker herinneren.

Dymph Smolders uit de Pioenroosstraat woont op de plek waar ooit die oude Lonka-fabriek stond. De metershoge schoorsteen stond zo ongeveer in haar voortuin. De wetenschap dat in het in 2020 100 jaar geleden is dat met de productie op deze ‘historische’ plek werd begonnen heeft haar geïnspireerd om in actie te komen. Inmiddels is ze razend enthousiast en zou er het liefst de hele wijk bij betrekken. Maar wat kun je doen om dit jubileum op een passende manier luister bij te zetten? Dymph: *“Ik wil om te beginnen kunstenaars uit de wijk oproepen om een idee te ontwikkelen voor een blijvend kunstwerk. Dat kan van alles zijn, dus ik vraag beeldend kunstenaars, grafisch vormgevers, schilders en iedere andere disciplines om met een voorstel te komen”*. Inmiddels is ook Annette Visser, marketing-medewerkster van Cloetta, de huidige eigenaar van het merk Lonka, bij dit initiatief betrokken en al even enthousiast geraakt.

Annette: *“Voor de presentatie mikken we op het voorjaar van 2020. De belangrijkste voorwaarde is natuurlijk dat het kwaliteit heeft en op professionele manier uitgevoerd wordt. Als bedrijf vinden we het een mooie gelegenheid om het Lonka merk in de schijnwerpers te zetten en daar hebben we ook wel een budget voor”*. Kunstenaars die willen reageren wordt gevraagd om dat 19 april 2019 te melden bij Annette Visser: annette.visser@cloetta.nl

Al in 1920 begon de fabrieksmatige productie van toffee's in Breda (zij het nog onder een andere naam), achtereenvolgens aan de Haagdijk en Duivelsbruglaan. Een jaar later werd een fabriekspand aan de Zandbergweg 97 gekocht en werd de oprichting van de VOF London Caramel Works (LoCaWo) een feit. In 1926 werd de VOF een NV en werd een oude passementenfabriek in de toenmalige Teteringse Parkstraat, de huidige Minister Nelissenstraat, in gebruik genomen. In 1930 wordt de naam gewijzigd in London Caramel and Toffee Works Limited (Lonca) NV. Vier jaar later werd Lonca gewijzigd in Lonka omdat de c door Franstaligen ook als een zachte c werd uitgesproken. En dat was niet de bedoeling. In 1965 werd de productie vanuit Breda verplaatst naar het Belgische Essen en in 2002 van Essen naar Roosendaal. In 2015 wordt Lonca uiteindelijk overgenomen door de Zweedse zoetwarenfabrikant Cloetta. In Nederland maakt dat bedrijf bekende merken als Venco, Redband, King pepermunt, Xylifresh en Sportlife kauwgom. Maar dus ook Lonka caramelsnoepgoed in de Lonkafabriek in Roosendaal.

Het fabriekspand aan de Minister Nelissenstraat werd na het vertrek naar Essen verkocht aan het auto-onderdelenbedrijf APS, dat de ingang verplaatste naar de Zonnebloemstraat. In 1994 wordt het een bedrijfsverza- melgebouw ‘De Breda Bazaar’. Maar het gebouw wordt verkocht en het pand komt leeg te staan. Krakers nemen het daarop in gebruik maar moeten in het jaar 2000 het pand verlaten. In dat jaar ontstaat er een forse brand, waarna het pand wordt afgebroken.

Zandberg-Oost Kunstwijk: opsporing Verzocht.
In het vorige nummer deden wij een oproep aan kunstenaars uit de wijk om zich te melden als zij denken voor een interview in de wijkkrant in aanmerking te komen. Daarop reageerde één kunstenaar. Ze is jong van leeftijd en woonachtig op de Ginnekenweg, dat weten we nog. Helaas zijn haar contactgegevens door een onhandige actie teloorgedaan. Verzoek: wil je je opnieuw melden? We nemen dan zo snel mogelijk contact met je op!